तारापति सुवेदीले गाएका गीतको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा
सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत
स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्ष
दसौं पत्र (५४०-६) को
प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

अध्ययनपत्र

अध्ययनकर्ता
कामना अधिकारी
त्रि.वि. दर्ता नं. ९-२-५३-६१७-२००८
परीक्षा रोल नं. ४८००१५
क्याम्पस रोल नं. : १४/२०७०

नेपाली विभाग
पृथ्वीनारायण क्याम्पस
पोखरा

२०७६

तारापति सुवेदीले गाएका गीतको अध्ययन
कामना अधिकारी
२०७६

निर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय पृथ्वीनारायण क्याम्पस नेपाली विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्ष नेपाली विषयकी छात्रा **कामना अधिकारी**ले यस तहको दसौँ पत्र (५४०-६) को परिपूर्तिका लागि **तारापति सुवेदीले गाएका गीतको अध्ययन** शीर्षकको अध्ययनपत्र मेरो निर्देशनमा तयार गर्नु भएको हो । यसको मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति

वि.सं. २०७६/१०/१२

सन् २६/१/२०२०

....

शोध निर्देशक

गीता कुमारी पौडेल

उप-प्राध्यापक

नेपाली विभाग

पृथ्वीनारायण क्याम्पस, पोखरा

कृतज्ञता ज्ञापन

लोकसाहित्य नेपाली लोक संस्कृतिको प्रमुख अंगका रूपमा रहेको छ । यसैले प्रस्तुत अध्ययन कार्य लोकगीत सँग सम्बन्धित रहेको छ । प्रस्तुत अध्ययन पृथ्वीनारायण क्याम्पस नेपाली विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौँ पत्र (५४०-६) को परिपूर्तिका लागि मैले **तारापति सुवेदीले गाएका गीतको अध्ययन** शीर्षकमा तयार पारेकी हुँ । सर्वप्रथम अध्ययनपत्रका लागि आवश्यक सुझाव, सल्लाह र रचनात्मक प्रतिक्रिया दिने अध्ययनपत्रकी निर्देशक आदरणीय गुरुआमा उप-प्राध्यापक गीताकुमारी पौडेलप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत अध्ययन प्रस्ताव स्वीकृत गरी अध्ययन अनुसन्धानमा अगाध स्नेह साथ निर्देशन प्रदान गर्नुभएकोमा नेपाली विभागका विभागीय प्रमुख आदरणीय गुरु सह-प्राध्यापक कृष्णप्रसाद पौडेलप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । अध्ययनपत्रलाई पूर्णता दिन आवश्यक जानकारी र सामग्री उपलब्ध गराउने यस अध्ययनपत्रका शीर्ष व्यक्तित्व तारापति सुवेदी, पुस्तक तथा सन्दर्भ सामग्री उपलब्ध गराइदिने पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय पुस्तकालय पृथ्वीनारायण क्याम्पस र त्यहाँ कार्यरत कर्मचारी, प्रत्यक्ष तथा प्रत्यक्ष सहयोग पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण महानुभावप्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

विभिन्न समस्याका बाबजुद पनि जीवनको प्रारम्भदेखि वर्तमानसम्म उच्च शिक्षाका लागि प्रेरणा प्रदान गर्नु हुने मेरा मातापिता मना अधिकारी र आनन्द अधिकारीप्रति म सदा ऋणी छु ।। मेरा हरेक पाइलामा साथ दिने जीवनसाथी विक्रम रेग्मीलाई पनि यो समयमा अन्तरहृदयदेखि सम्झन चाहन्छु । अध्ययनपत्र तयार गर्ने बेलामा मुद्रण तथा पृष्ठ व्यवस्थापनका लागि मन, वचन र कर्मले सहयोग पुऱ्याउने गण्डकी हाई-टेक प्रा.लि.का आदरणीय व्यक्तित्व साहित्यकार असफल गौतम र अनु बरालप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै अध्ययनपत्रको यथोचित मूल्याङ्कनका लागि पृथ्वीनारायण क्याम्पस, नेपाली विभागसमक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

वि.सं. २०७६/०८/०५

सन् २१/११/२०१९

....

कामना अधिकारी

कक्षा रो.नं. १४/२०७०

त्रि.वि. दर्ता नं. ९-२-५३-६१७-२००८

विषय सूची

स्वीकृति पत्र

निर्देशकको सिफारिस

कृतज्ञता ज्ञापन

विषय सूची

अध्याय : एक

अध्ययनपत्र परिचय

१.१ विषय परिचय	१
१.२ अध्ययनपत्रको शीर्षक	१
१.३ अध्ययनको प्रयोजन	२
१.४ समस्या कथन	२
१.५ अध्ययनपत्रको उद्देश्य	२
१.६ पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.७ अध्ययनको औचित्य	३
१.८ अध्ययनको क्षेत्र र सीमा	३
१.९ अध्ययन विधि	४
१.१० अध्ययनको रूपरेखा	४

अध्याय : दुई

लोकगीतको सैद्धान्तिक परिचय र वर्गीकरण

२.१ लोकसाहित्यको सामान्य परिचय	५
२.२ लोकसाहित्यको वर्गीकरण	५
२.२.१ लोककथा	५
२.२.२ लोकगाथा	६
२.२.३ लोकनाटक	६
२.२.४ उखान टुक्का	६
२.२.५ गाउँखाने कथा	७

२.२.६ लोकगीत ७

२.३ लोकगीतको परिचय ७

२.४ लोकगीतको परिभाषा ८

२.५ लोकगीतका तत्त्व ९

२.६ लोकगीतका विशेषता १०

२.७ लोकगीतका प्रकार १२

२.७.१ पर्व गीत १३

२.७.२ श्रम गीत १३

२.७.३ संस्कार गीत १४

२.७.४ बाह्रमासे गीत १४

२.८ निष्कर्ष १४

अध्याय : तीन

तारापति सुवेदीको जीवनी र व्यक्तित्व

३.१ तारापति सुवेदीको जीवनी १५

३.१.१ जन्म र जन्मस्थान १५

३.१.२ पुर्ख्यौली १५

३.१.३ बाल्यकाल र शिक्षा १६

३.१.४ पारिवारिक जीवन १६

३.१.५ स्वभाव र रुचि १६

३.२. गायन प्रारम्भ र प्रेरणा १७

३.३ जीवनका अविस्मरणीय क्षण १८

३.४ तारापति सुवेदीको व्यक्तित्व १८

३.४.१ गायक व्यक्तित्व १८

३.४.२ शब्द सङ्कलक व्यक्तित्व १९

३.४.३ व्यावसायिक व्यक्तित्व १९

३.५ सहभागिता र योगदानको कदर २०

३.६ संलग्नता २४

३.७ निष्कर्ष २४

अध्याय : चार

तारापति सुवेदीका गीतको अध्ययन

४.१ तारापति सुवेदीका गीतको सङ्कलन	२६
४.२ तारापति सुवेदीका गीतको वर्गीकरण	२७
४.२.१ तारापति सुवेदीका पर्व गीतको अध्ययन	२८
४.२.१.१ आऊ माया सरर गीतको अध्ययन	२८
४.२.१.२ सेरावेशी समीको छाया गीतको अध्ययन	२९
४.२.१.३ माइतमा गएर गीतको अध्ययन	३०
४.२.१.४ भुइँको धुलो उडाउँदै गीतको अध्ययन	३१
४.२.१.५ सम्झना छैन र ? गीतको अध्ययन	३१
४.२.१.६ हजुरको आँगनीमा गीतको अध्ययन	३२
४.२.२ तारापति सुवेदीका संस्कार गीतको अध्ययन	३३
४.२.२.१ नानीको जवानी गीतको अध्ययन	३३
४.२.३ तारापति सुवेदीका बाह्रमासे गीतको अध्ययन	३४
४.२.३.१ फेवातालमा डुङ्गा चढेर गीतको अध्ययन	३५
४.२.३.२ क्या राम्रो फुर्के डोरीलाई गीतको अध्ययन	३५
४.२.३.३ नरोऊ धर्केर गीतको अध्ययन	३६
४.२.३.४ पानी चिसो धोविखोलाको गीतको अध्ययन	३७
४.२.३.५ घाम चर्केको छ गीतको अध्ययन	३७
४.२.३.६ चरी पासैमा गीतको अध्ययन	३८
४.२.३.७ अमेलिको रस गीतको अध्ययन	३९
४.२.३.८ बिहानै भाले बास्यो नी गीतको अध्ययन	३९
४.२.३.९ जाउने खोलातिर गीतको अध्ययन	४०
४.२.३.१० हे आमा तिम्लाई देख्न पाउछु पाउदिन गीतको अध्ययन	४०
४.२.३.११ विरह चल्छ मनैमा गीतको अध्ययन	४१
४.२.३.१२ फूल गेटैमा गीतको अध्ययन	४२
४.२.३.१३ घर छोडेर हिँडे भागेर गीतको अध्ययन	४२
४.२.३.१४ चाहिँदैन धन गीतको अध्ययन	४३

४.२.३.१५ मायालु गीतको अध्ययन ४४

४.२.३.१६ जाम त भने वनको बाटो गीतको अध्ययन ४५

४.२.३.१७ गाई चराउँदै लाको पिरती गीतको अध्ययन ४६

४.२.३.१८ याम्दीमा सेती दोभान गीतको अध्ययन ४६

४.२.३.१९ जोवन समाल गीतको अध्ययन ४६

४.२.३.२० जामत भने भत्केको पुल छ गीतको अध्ययन ४७

४.२.३.२१ म जन्मेको गाउँ गीतको अध्ययन ४८

४.२.३.२२ मेरो प्यारो गाउँ गीतको अध्ययन ४८

४.२.४ निष्कर्ष ४९

४.३ तारापति सुवेदीका गीतमा अभिव्यक्त विषयवस्तु र भाव ५०

४.३.१ माया प्रेम ५०

४.३.२ नारीको वेदना ५१

४.३.३ वियोग र विछोड ५१

४.४ तारापति सुवेदीका गीतका विशेषता ५२

४.४.१ सरल र लयात्मक ५३

४.४.२ अनुप्रासमयता ५४

४.४.३ लोकतत्वको प्रधानता ५५

४.५ निष्कर्ष ५५

अध्याय : पाँच

उपसंहार

५.१ सारांश ५७

५.२ निष्कर्ष ५९

५.३ सुझाव ६०

सन्दर्भ सूची ६२

परिशिष्ट खण्ड

परिशिष्ट क : तारापति सुवेदीले गाएका गीतको सङ्कलन ६३-९४

परिशिष्ट ख : तारापति सुवेदीसँगको अन्तर्वार्ता ९५-९६